

**MI, KI SE
BOJUJEMO
Z BOGOM**

PERCEPCIJE BOŽANSKEGA

JORDAN B.
PETERSON

Dr. Jordan B. Peterson

**MI, KI SE
BOJUJEMO
Z BOGOM**

**PERCEPCIJE
BOŽANSKEGA**

VSEBINA

<i>Mrhojeda uteha</i>	9
Napoved: Glas rahlega šepeta	11

1. V ZAČETKU

1.1. Bog kot ustvarjalni duh	27
1.2. Človekov duh na najvišjem mestu	32
1.3. Realno in njegova predstavitev	36
1.4. Eva iz Adama.....	45
1.5. Po Božji podobi.....	50

2. ADAM, EVA, PONOS, SAMOZAVEDANJE IN PADEC

2.1. Božja podoba v večnem vrtu	61
2.2. Ponos proti svetemu moralnemu redu	65
2.3. Nepopolnost Adama in prihod Eve	71
2.4. Večni grehi Eve in Adama	74
2.5. Večna kača.....	79
2.6. Golo trpljenje kot sad greha	83
2.7. Izguba raja in plameneči meč	93

3. KAJN, ABEL IN ŽRTVOVANJE

3.1. Identiteta žrtve in dela	105
3.2. Sovražna brata dobrega in zla.....	113
3.3. Sveto ustvarjanje vzorca političnega	119
3.4. Dobri pastir kot arhetipski vodja	121
3.5. Bogu všečna žrtev.....	127
3.6. Ustvarjalno obseden z duhom zamerljivosti	130
3.7. Ponižnost in vera v nasprotju s ponosom, obupom in maščevalno jezo	142
3.8. Bratomor, nato še slabše	152

4. NOE: BOG KOT KLIC K PRIPRAVI.....	167
4.1. Velikani na zemlji	167
4.2. Greh in vrnitev kaosa.....	169
4.3. Odrešitev po modrih in ponovna vzpostavitev sveta	174
4.4. Neverni sin obsojen na suženjstvo	190
5. BABILONSKI STOLP: BOG PROTI TIRANIJ IN NAPUHU	
5.1. Lucifer in inženirji	197
5.2. Ponos in padec, repriza: sestop v sam pekel	214
5.3. Nezmožnost medsebojnega razumevanja.....	220
5.4. Bog – ali pa	229
6. ABRAHAM: BOG KOT ENERGIČNI KLIC K PUSTOLOVŠČINI	
6.1. Pojdi od tod	241
6.2. Hudič na razpotju	260
6.3. Življenje kot žrtvena ločitev	264
6.4. Spolnost in parazitizem	267
6.5. Žrtvovanje in preobrazba identitete: Abram, Saraja in Jakob	276
6.6. Z angeli v brezno	287
6.7. Vrhunec žrtvovanja.....	300
7. MOJZES I: BOG KOT ZASTRAŠUJOČI DUH SVOBODE	
7.1. Judje kot nezaželeni tujci in sužnji	309
7.2. Goreči grm kot razodetje bivanja in postajanja ...	313
7.3. Vrnitev v tiransko kraljestvo	326
7.4. Nazaj v deželo še večjega prizadevanja.....	333
7.5. Neizogibno medvladje kaosa in vodilni duh	344
7.6. Subsidiarna država kot alternativa tiraniji in suženjstvu	359
7.7. Zapovedi kot eksplicitno razodetje običajev	368
8. MOJZES II: HEDONIZEM IN INFANTILNA SKUŠNJAVA	
8.1. Materializem in orgiastično slavljenje	383
8.2. Obupno ponovno vzpostavljanje zaveze	388
9. JONA IN VEČNO BREZNO	437
9.1. Jona se pokesa svoje krepostnosti.....	457
ZAKLJUČEK	463
OPOMBE.....	473

NAPOVED:

Glas rahlega šepeta

Svoje potovanje, svoj boj z Bogom, začnemo z edinstveno zgodbo. Ta zgodba, v dramatični obliki, značilni za svetopisemske pripovedi, predstavlja izjemno pomembno idejo – idejo, ki nam lahko pomaga razumeti, zakaj bi morali raziskovati in razumeti te starodavne zgodbe, ki vse bolj tonejo v pozabo. To je zgodba o preroku Eliji in ponuja eno od najbolj temeljnih karakterizacij ali opredelitev Boga. Elija je živel v času kralja Ahaba in njegove žene Jezabele, v devetem stoletju pred Kristusom. Čeprav je njegova zgodba kratka, je Elija med preroki znamenit iz dveh razlogov: zaradi svojega nenavadnega odhoda z zemlje in zaradi svojega veliko poznejšega pojavljanja ob Mojzesu in Jezusu iz Nazareta na vrhu gore Tabor med spremenjenjem, ko je Jezus učencem razkril svojo božansko identiteto (Mt 17,1-9; Mr 9,2-8 in Lk 9,28-37). Ta izraz, spremenjenje oziroma *transfiguracija*, so uporabili latinski prevajalci izvirnega grškega besedila, ki so ta dogodek poimenovali z besedo *metamorphoō* z njeno konotacijo kvalitativne preobrazbe gosenice v metulja. Ljudje z dozorevanjem rastejo in se razvijajo – če predpostavimo, da dozorevajo – na skoraj tako radikalen način kot ta krilata žuželka. Kot je apostol Pavel zapisal v Prvem pismu Korinčanom 13,11: »Ko sem bil otrok, sem govoril kakor otrok, mislil kakor otrok, sklepal kakor otrok. Ko sem postal mož, sem opustil to, kar je otroškega.« Zato še zdaleč ni nepomembno, da grška beseda *psihe* (ψυχή) – koren, iz katerega izhaja izraz psihologija; oznaka za človeškega duha ali dušo – dobesedno pomeni metulj.

Čeprav je ta povezava med dušo in metuljem globoka, ni edini razlog za to primerjavo. Metulji so sposobni tudi osupljivih navi-

gacijskih podvigov. Glede na njihovo krhkost in hipotetično omejeno inteligenco je to nekaj vsaj blizu čudežnega. Po tej navigacijski sposobnosti – morda pa tudi po kratkosti in omejitvah svojega življenja – so podobni ljudem, ki so iz svoje izvirne točke v Afriki potovali v vse kotičke planeta, ne glede na to, kako oddaljeni in negostoljubni so. Te žuželke s pajčevinastimi krili so tudi lepe, izjemno simetrične in imajo navdušujoče sposobnosti zaznavanja, povezane s lepoto in simetrijo ter temu primerno izbirajo partnerje. Z osupljivo natančnostjo lahko zaznajo odstopanja od obeh teh lastnosti. To razkriva visoko sposobnost presoje v odnosu do ideala: še ena sposobnost, ki si jo popolnoma izdelane žuželke delijo s človeško psiho. Zakaj je vse to pomembno za našo pripoved o preroku Eliji in za razumevanje življenja? Zato, ker tako način njegove smrti kot njegov poznejši pojav v družbi spremenjenega Kristusa predstavljata ali simbolizirata sposobnost psihe za kvalitativno in revolucionarno preobrazbo.

V drugem poglavju Knjige kraljev izvemo, da je bil Elija pri živem telesu vzet v nebesa, kar je privilegij, ki ga Stara zavezaodeljuje le njemu in preroku Henohu (1 Mz 5,24). Seveda je sestavni del krščanskega izročila, da se Jezus po vstajenju na podoben način vzpne v nebesa (Lk 24,50-53; Apd 1,9-11). Velik del krščanstva sprejema tudi nauk o Marijinem vnebovzetju, torej o tem, da sta bila njeno telo in duša po smrti vzeta v nebesa, vendar se s tem ti pojavi končajo. Vnebovzetje ali vzpon v božansko kraljestvo označuje prisotnost nekoga resnično pomembnega. Ob času svojega vzpona v nebo je Elija v družbi Elizeja, svojega učenca in naslednika. Potujeta iz Gilgala v Betel, ki sta zelo pomembna svetopisemska kraja. Gilgal je, na primer, kraj, kjer so Izraelci postavili spomenik Bogu v spomin na varen prehod čez reko Jordan na poti v obljubljeno deželo (Joz 4,19-24). Betel pa pomeni »Božja hiša«. Prvič je omenjen v 1 Mz 28,10-22 kot kraj, kjer Jakob sanja o lestvi, ki sega v nebesa, po njej pa se spuščajo in vzpenjajo angeli – posredniki med božanskim in človeškim. V teh sanjah Bog Jakobu ponovno potrdi zavezo, ki jo je sklenil z Abrahamom in Izakom, in mu obljubi številno potomstvo, zemljo in božansko varstvo. Vsaka zgodba, v kateri gredo junaki iz enega kraja izjemnega pomena v drugega, ki ima enake ali še večje posledice, je opis same ideje »pomembnega

potovanja« – opis življenjske poti, ki se uresničuje na optimalno pustolovski in smiseln način. V skladu s tem se Elijeva zadnja in največja pustolovščina zgodi v Betelu ali njegovi bližini, na kraju videnja Jakobove lestve. Z njim je Elizej:

Ko sta prišla čez, je Elija rekel Elizeju: »Prosi, kaj naj storim zate, preden bom vzet od tebe!« Elizej je rekel: »Naj mi pripade, prosim, dvojni delež tvojega duha.« Pa je rekel: »Težke reči prosiš. Če me boš videl, ko bom vzet od tebe, se ti bo tako zgodilo; če pa ne, se ne bo zgodilo.« Ko sta šla naprej in se grede pogovarjala, glej, se je prikazal ognjen voz in ognjeni konji ter so ju ločili; in Elija se je v viharju vzdignil v nebo. Elizej je to videl in je klical: »Moj oče, moj oče, Izraelovo bojno vozovje in njegovi konjeniki!« Potem ga ni več videl; zgrabil je svoja oblačila in jih pretrgal na dva kosa.

2 Kr 2,9-12

Elija je tu odnesen v Božje kraljestvo na enak način, kot se veliki iskalec lepote in navigator v svetu žuželk po svoji preobrazbi dvigne v nebo. Ta prerokov odhod v sfero božanskega pripravi prizorišče za njegovo poznejše ponovno pojavljanje z Jezusom na vrhu gore Tabor:

Čez šest dni je Jezus vzел s seboj Petra, Jakoba in njegovega brata Janeza in jih peljal na visoko goro, na samo. Vpričo njih se je spremenil. Njegov obraz je zasijal kot sonce in njegova oblačila so postala bela kot luč. In glej, prikazala sta se jim Mojzes in Elija, ki sta se pogovarjala z njim. Oglasil pa se je Peter in rekel Jezusu: »Gospod, dobro je, da smo tukaj! Če hočeš, postavim tu tri šotore; tebi enega, Mojzesu enega in Eliju enega.« Ko je še govoril, jih je obsenčil svetel oblak, in glej, glas iz oblaka je rekel: »Ta je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje; njega poslušajte!« Ko so učenci to zaslišali, so padli na obraz in se zelo prestrašili.

Mt 17,1-6

Podobno osupljiva preobrazba se pojavi v opisih o Mojzesu: »Ko je Mojzes šel s Sinajske gore – obe plošči pričevanja sta bili v njegovi roki, ko je šel z gore –, Mojzes ni vedel, da je koža njegovega obraza žarela, ko je govoril z njim. Aron in vsi Izraelovi sinovi so videli

Mojzesa in glej, koža njegovega obraza je žarela, zato so se mu bali približati.« (2 Mz 34,29-30) To žarenje je, tako rekoč, sočasno pojavljanje najvišjega dobrega in tega, kar je praviloma zgolj človeško – znamenje sestopa božanskega v profano ali vzpona profanega ali posvetnega navzgor.

Zato je, simbolno gledano, povsem smiselno, da se takšni preobrti v značaju ali preobrazbe psihe dogajajo na gorskih vrhovih. Vrh svete gore je mitski kraj, kjer se stikata nebo in zemlja, kjer se zgolj materialno sreča s transcendentnim in božanskim. Poleg tega je življenje dobro prikazano kot niz vzponov na gore. Za pesimiste je to srhljiva usoda Sizifa, ki je bil obsojen, da kotali kamen do vrha gore, a se je kamen takoj, ko je dosegel vrh, skotalil nazaj navzdol in se je moral ta postopek ponavljati v nedogled. Bolj optimističen razlagalec življenja bi namesto tega lahko videl priložnosti za osebno preobrazbo. Ko se povzpne na novo goro in dosežemo vrh – oziroma dosežemo svoj cilj –, smo nekaj uspešno pripeljali do konca, izpolnili bližnjo vizijo in postali več, kot smo bili. Ko dosežemo vrh, vsaj našega trenutnega vzpona, lahko vidimo tudi vse, kar se razprostira pred nami, vključno z naslednjim izzivom – naslednjo možnostjo za igro, dozorevanje in rast; naslednjim pozivom k preobraževalnemu žrtvovanju. Nenehno napredovanje navzgor, ki ga predstavlja niz vzponov, vsak s svojim doživljanjem vrhunca, je različica poti vzpona, ki jo predstavlja Jakobova lestev, spiralno vzpenjanje proti Božjemu kraljestvu, kjer nam z najvišje točke – na vrhu najvišje možne gore – kliče sam Bog.

Zgodba o Eliju vsebuje veliko več kot le njegov vzpon v Božje kraljestvo in njegovo končno preobrazbo. Veliki prerok je živel v času razdeljenega Izraelovega in Judovega kraljestva. V tem času je izraelsko ljudstvo živelo pod vladavino kralja Ahaba, ki se je obrnil k čaščenju drugih bogov, in ne Jahveja, tradicionalnega božanstva Abrahama, Izaka in izvoljenega ljudstva. To sprevrženje cilja se je pojavilo kot neposredna posledica Ahabove poroke z Jezabelo, bogato in privilegirano princeso iz Fenicije, ki je po poroki s seboj pripeljala lažne bogove. Baal, njen izbrani bog, je bil feničansko/kanansko božanstvo narave, odgovorno za rodovitnost, dež, grom, strele in roso. Ahabova nova žena, ki je bila vsekakor zelo neposredna, je v prizadevanjih za vzpostavitev Baalovega primata ubila

4

NOE: BOG KOT KLIC K PRIPRAVI

4.1. Velikani na zemlji

Ko Abel umre, Kajn pa odide v deželo klatežev Nod, sta Adam in Eva blagoslovljena s še enim sinom. Ta sin je Set, ki ga izročilo smatra kot nadomestilo za Abela in kot prednika vseh, ki se pravilno vedejo in primerno žrtvujejo: »Adam je zopet spoznal svojo ženo in je rodila sina, kateremu je dala ime Set. Rekla je namreč: 'Bog mi je dal drug zarod namesto Abela, ker ga je Kajn ubil'.« (1 Mz 4,25) Različni komentatorji so v stoletjih proučevanj prišli do naslednjih ugotovitev: »Set je poimenovan postavljeni, ker ga je Bog določil, da bo oče pravičnih in da nadomesti Abela, ki ga je Kajn ubil.«¹ »Znano je, da je bil Jezus iz Davidovega rodu, ta pa je bil Setov potomec.«² »To tudi pomeni, da je bil mesijanski rod vzpostavljen prek Seta, in ne prek Kajna.«³ Ti sklepi, med drugim, nakazujejo, da vzorec pozornosti in vrednosti, ki ga je vzpostavil in ponazoril Abel, ni umrl z njim – in, bolj splošno, ne more umreti –, in ne le, da se je ta vzorec na nek način takoj ponovno vzpostavil, ampak karakterizira tako kralja Davida kot samega Kristusa. Ta ideja se ponovi na zelo živ in slikovit način, značilen za svetopisemski korpus – še zlasti za najstarejše zgodbe –, v poročilu, ki se sicer zdi skrivnostno in nedoumljivo: »Nefilim so bili na zemlji tiste dni in tudi pozneje, ko so hodili Božji sinovi k človeškim hčeram in so jim rodile otroke. To so junaki, ki so bili iz starodavne dobe, sloveči moške.« (1 Mz 6,4)

Tě vrstice so sprožile ugibanja, ki daleč presegajo običajna. Ti velikani – *Nefilim* – so veljali za častne razbojnike, »viteze zunaj za-

kona«, mogočne može, »edinstvene po velikosti« – in celo za padle angele.⁴ Najpreprostejša antropološka in psihološka razlaga je, da si skozi čas ne zapomnimo toliko posebnih empiričnih podrobnosti nekega življenja, najsi je še tako pomembno, temveč abstrahiran vzorec tega, kar je na splošno pomembno o življenju. Tako v kolektivnem spominu podvigi (celo bistvo) prednika postanejo prečiščen amalgam vsega, kar pritegne pozornost in sili k posnemanju (v junaskem ali antijunaskem smislu – ker je zlikovec enako dobra lekcija kot junak). Prizadevanja starih Rimljanov, da bi pobožanstvili svoje cesarje, so dobro znana manifestacija prav te težnje. Enak proces danes uporabljajo pisci leposlovja, ki iz številnih likov v svoji domišljiji izluščijo osrednji vzorec ali duh značaja, ki je maksimalno prepričljiv in zapomnljiv.

Ko oseba premine in se ji, recimo, pripravi slavljeni govor, se spomnimo njenih najbolj nepozabnih dosežkov in jih omenimo. V kulturi, ki je odvisna od ustnega prenašanja informacij skozi generacije, se bodo najbolj nepozabne lastnosti nekega prednika v kolektivnem spominu pomešale, še zlasti potem, ko preminejo tudi vsi, ki so se dejansko spominjali dane osebe. A zgodbe lahko živijo naprej, vendar v zgoščeni in prečiščeni obliki, pri čemer njihovi liki živijo kot aktivne entitete v domišljiji. Vzorec junakov med predniki se neizogibno pojavlja in se sčasoma nagiba k navideznemu ali dejanskemu pobožanstvenju. Kot poudarja Mircea Eliade: »Prehod od čaščenja prednikov k teizmu se zgodi, ko se prednika deificira, se pravi, ko se ga preobrazi v boga. To preobrazbo omogoči odkritje svetega oziroma, natančneje, istovetenje neke konkretne manifestacije svetega s tem prednikom.«⁵ Podobno pravi tudi na drugem mestu: »Čaščenje prednikov je eden od dejavnikov, ki spodbujajo razvoj monoteizma. Sčasoma se prednike vse bolj istoveti z bogom, nazadnje pa jih bog popolnoma nadomesti.«⁶

Tako zgodovina postane fikcija, čeprav je »fikcijo« v tem kontekstu najbolje razumeti kot ustvarjanje abstraktnih metaresnic, ne pa kot antitezo »dejstev« in s tem resnice same. Življenje nekega navadnega človeka, ki se ga niti načeloma ne moremo spominjati v celoti, se tako skrči na njegove najboljše (ali najslabše) podvige – na srž ali bistvo zadeve – in se v duhu združi s podobnimi podvigi njegovih vrstnikov in prednikov, da postanejo resnični velikani preteklosti.

Zato kralji sčasoma postanejo tisto, kar je vrhovna oblast sama ali pa njena antiteza; postanejo kralj kraljev ali pa sila, ki tej vrhovni vlogi kraljev večno nasprotuje. Noe je eden od takšnih velikanov, eden od takšnih kvazideificiranih predniških junakov, potomec Seta, drugi Abel; sin padlih angelov, ki je v tistih časih hodil po zemlji; človek, ki je Božji ljubljenec, kot Adam pred padcem – vzor za občudovanje in posnemanje, ki se ga je še lažje spominjati zaradi ostrega kontrasta med njegovim odnosom in vedenjem ter odnosom in ravnanjem njegovih sodobnikov.

4.2. Greh in vrnitev kaosa

Na točki, ko v svetopisemsko pripoved vstopi Noe, je hudobija Kajnovih potomcev že prevladala v vseh človeških podvigih. To je še posebej negativen primer gigantizma, ki postane značilen za podvige tistih iz preteklosti. Zaradi tega vsesplošnega pojava in popolne prevlade nagnjenosti k zlu se Bog odloči uničiti, kar je ustvaril: »Ko je Gospod videl, da je hudobija ljudi na zemlji velika in da je vse mišljenje in hotenje njihovega srca ves čas le hudobno.« (1 Mz 6,5) To pomeni ponovno pripovedovanje zgodbe o človekovem padcu in umoru Abela na malo drugačen način: še ena pripoved o neizogibnem padcu in nato uničenju tistih, ki zavračajo temeljni moralni red, tistih, ki dajejo nezadostne žrtve, tistih, ki se usmerijo v maščevanje iz zagrenjenosti ter izkoriščanje sebe in drugih – tistih, ki se obrnejo proti Bogu.

Moramo jasno povedati, da Bog tega ne dela iz hudobije. Namesto tega gre za najstrožje opozorilo tistim, ki se znajdejo v skušnjavi, da bi zavili s prave poti: pot v obljubljeni deželo je ravna, ozka in tesna (Mt 7,14), medtem ko je pot navzdol, v pogubo, široka in takoj vabljiva. Ne gre za to, da bi bil Bog maščevalen; prav nasprotno. Gre za to, da je njegovo vztrajanje pri nedotakljivem moralnem redu, ki je nadrejen zgolj človeškemu, pravilno in da je ta red tako resničen, da ima njegova kršitev resnične posledice. To odraža resničnost človeškega stanja: življenje je igra, cena za sodelovanje v njej pa je smrt in še kaj hujšega. Človeški obstoj je najresnejši posel. Zato je plačilo za greh resnično in prinaša posledice. V svoji oholosti in uporništvu lahko tako kot Miltonov Lucifer iz raja naredimo pekel – in to tudi

delamo – in si prizadevamo, da bi tudi iz tega, kar je dobro, naredili nekaj žalostnega in strašnega.

Tako ogromen, stegnjen, prikovan
v gorečem jezeru je ležal Vrag,
ki bi ne dvignil glave niti vstal,
ko volja, dovoljenje višjih sil
Neba bi ne prepuščala ga lastnim
temačnim spletkam, in vsak nov zločin
kopičil nanj pogube, ki snoval jo drugim je.⁷

Kajnovi potomci zapadejo v greh in vesoljni red se izrodi, dokler ni druge možnosti kot popoln propad. To se morda zdi kruto – in nedvomno je –, vendar je jasno, da lahko civilizacije docela propadejo in jih tako popolnoma zajame kaos, da izgine celo spomin nanje. Ta resnica je zajeta v svetopisemskem besedilu zgodbe o Noetu – in je motiv, ki je zaradi svoje temeljne resnice pravzaprav zelo razširjen. V mezopotamskem mitu o stvarjenju (*Enuma eliš*), na primer, boginja stvarnica/zmaj Tiamat podobno obžaluje svojo odločitev, da bo delovala ustvarjalno. Njeni nespametni prvi otroci (v tej pripovedi so to bogovi, ne ljudje kot v zgodbi o Noetu) brezobzirno ubijejo Apsuja, Tiamatinega soproga – sam red – in si poskušajo narediti dom v njegovem trupu ali na njem. To skrajno lahkomišno dejanje razjezi naravo, mater vseh stvari – v resnici samo Tiamat, ki nato vsem zagrozi z uničenjem. To je še en primer, ko se prebivalci ustvarjenega sveta obrnejo proti tradiciji in nebeškemu Očetu ali izražajo zaničevanje do njiju, nato pa sledijo neizogibne posledice takšnega početja.

Ta pripovedni motiv deloma nakazuje, da bodo kulture, ki se preveč osredotočajo na to, kar trenutno velja za modrost (»lahko zavrremo praznoverne neumnosti preteklosti«), izgubile vertikalno tradicionalno usmeritev, ki jih varuje pred zgolj modnimi muhami soglasja. Človeštvo ima kumulativno modrost, ki pa ni zgolj posledica nenehnega krika in vika sedanjosti. Namesto tega je nekaj, kar se nabralo v ogromnem časovnem razponu, v številnih situacijah ter kot posledica opazovanj in spominov številnih kultur. Njeno zavračanje v prid idiotizmu kolektivne sedanjosti, obsedene s kapricami, je prepogosto predhodnica krvave povodnji, zlasti kadar so te kaprice hedonistične, oblastniške, revolucionarne in politične.

Motiv bogov, ki uničijo grešne, kaže tudi na to, da se tisti, ki zapustijo in izdajo duha, ki omogoča obilnejše življenje, ker se nezasluženo kopljejo v bogastvu materialnega udobja, ki so jim ga zapustili veliki in napredni predniki, sami obsodijo, četudi še tako nezrelo in nevede, na vdor kaosa in sčasoma na uničenje. To je patricid ali regicid – najbolj skrajno možno dejanje predrznega napuha, namerne zaslepljenosti in brezobzirnega bogokletja. Ta umor iz prezira razbesni Tiamat, kaos oziroma mater vseh stvari. Odloči se, da bo svoje kljubovalno potomstvo izbrisala z obličja zemlje, pri tem pa ji pomaga množica strašnih vojakov, ki jim na čelo postavi božanstvo, znano kot Kingu, pravega Satana:

... rodila je pošastne kače
ostrih zob in s strupenimi čekani.
Telesa jim je zapolnila s strupom namesto krvi.
Srdite zmaje je oblekla z grozo.
Kronala jih je s strah vzbujajočo slavo in jih naredila kakor bogove,
da bi vsak, ki bi jih pogledal, poginil od groze.⁸

Bog Marduk, ki se povzpne in zavlada vsem mezopotamskim bogovom, je ravno tisti, ki se spopade s pošastnim kaosom možnosti na povsem podoben način kot hebrejski Jahve, ki na začetku časov premaga Leviatana in Behemota (Job 40–41). Najbolj splošno (najbolj arhetipsko) rečeno: to nadrejeno božanstvo se bori bodisi proti gigantskemu predstavniku trenutne države ali družbe (zdaj lažnemu Bogu Očetu) bodisi proti samemu kaos, najpogosteje pod krinko strašne ženske sile z značilnostmi kače (Velike Matere). O čem govori motiv lahkomišelnega ubijanja Apsuja, avatarja reda, v kontrastu s kaosom Tiamat? *Tisti, ki brezskrbno ubijejo živega duha preteklosti, vabijo vrnitev samega kaosa.* Nietzsche je opozoril prav na to, ko je napovedal smrt Boga, in prerokoval, da bo po tem strašnem umoru prišlo do strahotnega vzpona nihilizma in zamerljivosti:

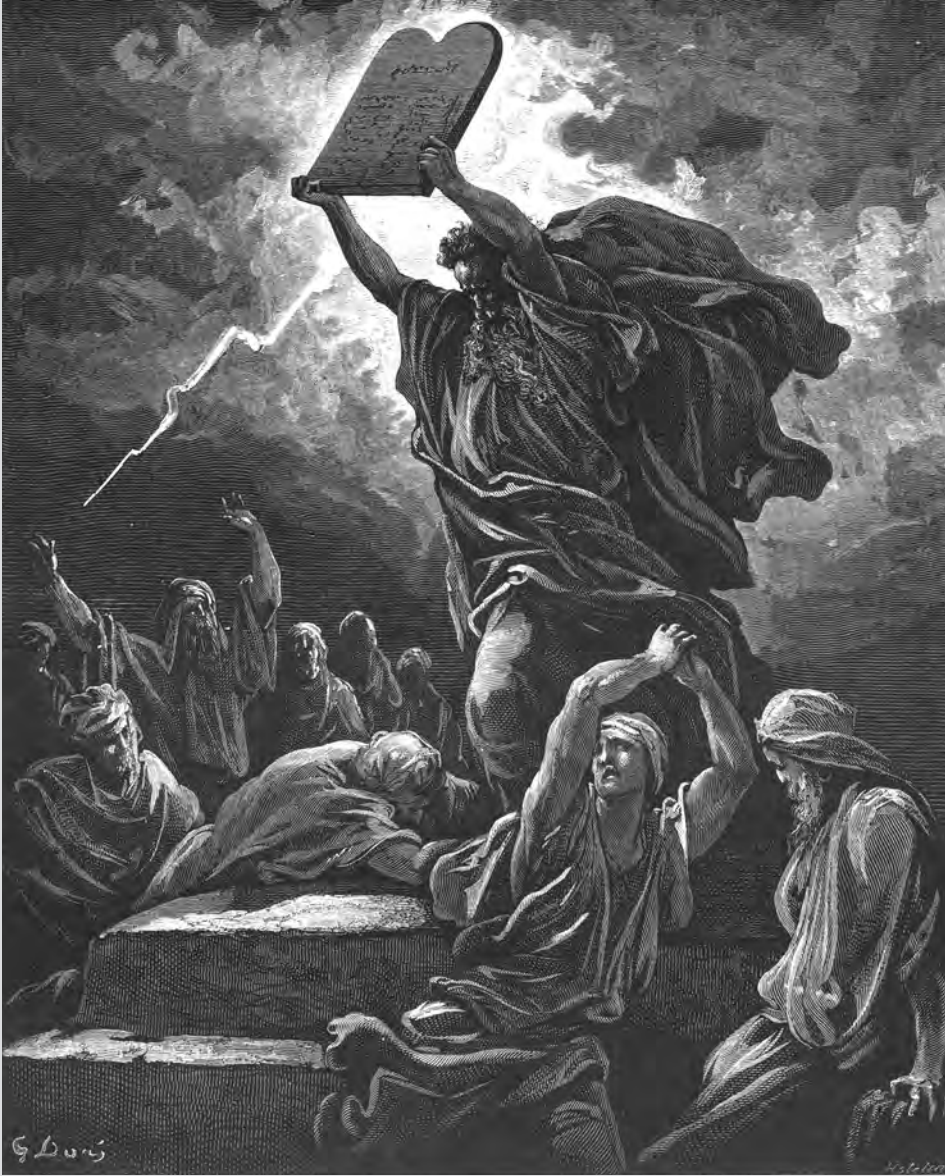
Bog je mrtev! Bog ostaja mrtev! In mi smo ga ubili! Kako naj se tolažimo, morilci vseh morilcev? Od vsega najsvetejšega in najmogočnejšega, kar je do sedaj imel svet, je skrvavelo pod našimi noži. Kdo bo zmil to kri z nas? S katero vodo bi se mogli očistiti?

Katere praznike spokore, katere svete igre bi morali iznajti? Ni veličina tega dejanja za nas prevelika? Ne bi morali, da bi ga bili vredni, sami postati bogovi?¹⁰

Intuitivni občutek te kazni ostaja v naših dušah. Apokaliptični strah, ki nas prevzame, ko pomislimo, na primer, da se bo sama narava uprla naši tehnološki prevzetnosti, je sodobna re-reprezentacija prav te teme. *Preteklost smo omrtvili na svojo veliko nevarnost*. Duh naših prednikov je ustvaril infrastrukturo, ki nas podpira, tehnično; razvil je veščine, ki jih posnemamo v naših produktivnih prizadevanjih; vzpostavil je običaje, rituale, navade in predpostavke, ki nas psihološko in družbeno združujejo, ter nam dal usmeritev. To lahko, neodgovorno, zreduciramo na brezdušno truplo in skušamo parazitsko živeti od, ali nezavedno znotraj, tega, kar je bilo zbrano ali pridobljeno. Toda to je izgubljena igra, ker tistega, kar na ta nezasluženi način požiramo, sočasno ne dopolnjujemo ali obnavljamo. Ko odkrijemo skladišče, ga lahko izropamo in izčrpamo; ko je blagovna znamka vzpostavljena, jo je mogoče zlorabiti. Toda ko se skrbno pridobivano bogastvo iz preteklosti porabi, zagotovo izbruhne pekel. To je večna resnica. Isti motiv se pojavlja tudi v sodobnih zgodbah. V Disneyjevem filmu *Levji kralj*¹¹ je kraljestvo Kamna ponosa po arogantnem in brezobzirnem umoru pravega vladarja Mufase povsem opustošeno. Kralja je ubil njegov brat Scar, Kajnu najbolj podoben lik, ki si ga sodobna domišljija lahko zamisli (z malo Miltonovega Luciferja za povrh, da se poudari bistvo). Pravega kralja ubije zamerljivi brat. Nekoč bujno kraljestvo se spremeni v puščavo. Vsi so zaslužnjeni. Grozi lakota. Med tem in vrnitvijo kaosa ni nobene razlike.

Duh pravilnega reda spodkopavamo na svojo škodo. Ko to storimo ali grozimo, da bomo storili, se pojavijo znanilci pogube in se oglasijo globokim, modrim in pozornim – kot v Noetovem primeru. Nietzsche se je dobro zavedal takšne nevarnosti in je opozoril, da nas bosta v prihodnjih stoletjih ogrožala duh zamerljivosti in nihilizem. Izrecno je svaril pred pojavom duha zamerljivosti med tistimi, ki jih je postavil na sramotilni oder kot globoko strupene pajke:

Da bi bil človek odrešen maščevanja, je zame most do največjega upanja in mavrica po dolgih nevihtah. Tarantele bi, seveda, želele drugače. »Nam pravičnost pomeni ravno to, da svet napolnijo

MOJZES II: HEDONIZEM IN INFANTILNA SKUŠNJAVA

8.1. Materializem in orgiastično slavljenje

Medtem ko Mojzes na vrhu gore komunicira z Bogom – kar je strašna, a razsvetljujoča izkušnja – in vzpostavlja eksplicitna pravila in obrede, po katerih naj bi živel izraelsko ljudstvo, se prav to ljudstvo osupljivo hitro obrne k čaščenju lažnih malikov (2 Mz 32,1-6). Mojzes očitno nekoliko zamuja z vrnitvijo. Tedaj njegovo hlapčevsko in razdeljeno ljudstvo v svoji nestrpnosti zahteva, naj jim Aron izdela zlato tele, za kar mu ponudijo vse zlate uhane, ki jih nosijo izraelske ženske. To je še en primer žrtvovanja, na katerem temelji skupnost; toda tokrat gre za daritev bogovom takojšnje zadovoljitve in čaščenja ozkega jaza. To ni svoboda; Izraelci so se vrnili k poganstvu pod oblastjo instinkta:

Vzel jih je iz njihovih rok, stopil, oblikoval in iz tega naredil ulito tele. Tedaj so rekli: »To so tvoji bogovi, Izrael, ki so te izpeljali iz egiptovske dežele!«

Ko je Aron to videl, je pred njim zgradil oltar. Potem je razglasil in rekel: »Jutri bo praznik za Gospoda!«

Drugo jutro so zgodaj vstali, darovali žgalne daritve in prinášali mirovne daritve. In ljudstvo je sedlo, da so jedli in pili, nato so vstali in se zabavali.

Kje je materializem *per se*? Tele je za pastirja skladišče vrednosti; zlato tele je vmesna stopnja med posedovanjem nečesa konkretnega – nečesa, kar je neposredno užitno ali pa lahko sčasoma proizvede nekaj užitnega – in denarjem, ki je povsem abstraktno merilo ali banka vrednosti. Častiti zlato tele pomeni podleči nečemu podobnemu ljubezni do denarja, ki je veliko pozneje razglašena za korenino vsega zla (1 Tim 6,10). Med čaščenjem materialistične zadovoljitve in obsedenostjo z impulzivnimi in uničujočimi kapricami je zelo majhna razlika.¹

Aron kot politični voditelj postane žrtev skušnjave in ugotodi impulzivnim zahtevam svojega ljudstva, takoj ko glas samega Boga (v obliki Mojzesa) utihne. Vendar Bog odsotnemu Mojzesu neposredno sporoči, kaj se dogaja (2 Mz 32,7); da mu vedeti, da je zaradi te izdaje dovolj razočaran, da razmišlja o uničenju Izraelcev. Nato Mojzesu ponudi možnost, da bi bil, kot Noe ali Abraham, praoče prihodnjega Božjega izvoljenega ljudstva. Mojzes to ponudbo zavrne in se raje odloči, da bo svojega brata spravil v red in oštel svoje ljudstvo. Prerok besen pohiti nazaj v tabor in pravkar prejeti table postave vrže ob tla, da se razbijeta. Nato sežge zlato tele, ostanke zmelje v prah in ga vrže v vodo – nazaj v kaos, iz katerega je prišlo. Potem zahteva, da Izraelovi sinovi spiijejo prav to mešanico prahu in vode; da pogoltnejo in prebavijo to, kar so storili (2 Mz 32,19-22).

Arona je politična pripravljenost, da se ukloni celo slabim vzgibom svojega ljudstva, naredila šibkega, ranljivega in celo prezira vrednega v očeh sovražnikov: »Mojzes je videl, da je ljudstvo razbrzdano, kajti Aron ga je razbrzdal, da so bili v posmeh svojim nasprotnikom« (2 Mz 32,25, *New International Version*); »Mojzes je videl, da je Aron dovolil, da je ljudstvo popolnoma ušlo izpod nadzora, čemur so se nasprotniki smejali« (*New Living Translation*); »In ko je Mojzes videl, da je ljudstvo postalo povsem razpuščeno (ker mu je Aron dovolil, da se povsem razpusti, v posmeh njihovim sovražnikom)« (*English Standard Version*); »In ko je Mojzes videl, da je ljudstvo ušlo izpod nadzora – ker mu je Aron dovolil uiti izpod nadzora do te mere, da so postali predmet posmeha med svojimi sovražniki« (*New American Standard Bible*); »In ko je Mojzes videl, da je ljudstvo golo (kajti Aron ga je razgalil v sramoto pred njegovimi sovražniki)« (*King James Version*).

Ta pripoved, ki opisuje vzpon škodljivega populizma, kaže na temeljni problem pomanjkanja resnice ali celo družbenega soglasja, ki izhaja iz preprostega konsenza, ker ni resnično skladen z intrinzično strukturirano višjo resničnostjo² ali apriornim kozmičnim redom. Palica tradicije, zasajena v tla, okoli katere se vse nujno vrti, je bila izruvana iz svojega nujno osrednjega položaja – nadomestil jo je nezrel pekel hedonističnega anarhizma:

Krožeč, krožeč v vse širših zankah, sokol
ne sliši več sokolarjevih klicev;
razpada vse; središče ne drži;
nad svet se je sprostila anarhija,
sprostila plima, kalna od krvi;
utaplja se obred nedolžnosti;
najboljši omahuje, a najslabši
žehti od strastne silovitosti.³

Ob odsotnosti Mojzesovih besed in združevalne palice žive tradicije se Izraelci odločijo dati prednost praznovanju in čaščenju nečesa, kar jih skoraj takoj pripelje do tako neodgovornega in šibkega vedenja, da postanejo predmet posmeha svojih potencialno smrtonosnih sovražnikov. V čaščenju zlatega teleta je tudi jasen znak hedonističnega slavljenja – brezbožnega, pijanskega veseljačenja: »To ni hrup ukajočih zaradi zmage ne glas vpijočih zaradi poraza, glas prepevajočih slišim.« (2 Mz 32,18) Med drugimi različicami angleškega prevoda tega odlomka iz Druge Mojzesove knjige so tudi:

In Mojzes rekel: »Ne slišim glasu tistih, ki odhajajo v bitko, ne glasu tistih, ki začenjajo kričati ob porazu, ampak glas tistih, ki začenjajo gostijo z vinom.« (*Brenton Septuagint Translation*)

Toda Mojzes je odgovoril: »Ni slišati, kot da vpijejo, ker so zmagali ali izgubili v bitki. Zveni bolj kot divja zabava!« (*Contemporary English Version*)

Mojzes je odgovoril: »To ni zvok vpitja zmagovalcev. To ni zvok stokanja poražencev. Slišim zvok razuzdanega slavlja.« (*God's Word Translation*)

On pa je rekel: »Ne slišim zvoka zmagovalcev ne zvoka poražen-
cev, temveč zvok razuzdancev.« (*New Revised Standard Version*)

Ta nenadni dekadentni padec Izraelcev je predstavljen kot nevarnost za njihovo golo preživetje. Čisto politično, ločeno od tradicionalnega, ni dovzetno le za prevlado brezbrizne trenutne muhavosti ljudstva, temveč, kot se izkaže, tudi za brezbrizno trenutno muhavost najslabših znotraj majhne manjšine njegovih pripadnikov. To jasno nakazuje, da bodo v odsotnosti glasu resnično navzgor usmerjenega in zahtevnega cilja s hrupom pozornost uspešno zahtevali nadzor tisti, ki so najbolj nezreli in neurejeni. In zakaj bi bilo drugače? Nazadovanje je lažje in verjetnejše od napredovanja, prav tako kot je gibanje k entropiji lažje od gibanja stran od nje – čeprav slednje opredeljuje samo življenje.⁴

Mojzes pozove tiste, ki so ostali zvesti Bogu, naj se mu pridružijo pri vходу v tabor (2 Mz 32,26). Leviti to storijo pod vodstvom Pinhasa, Aronovega sina in njihovega vodje. Zbrane sile se nato odločijo pobiti približno tri tisoč nevernih Izraelcev (2 Mz 32,28). Ni jasno, kolikšen delež celotnega prebivalstva je to predstavljalo. Ko Jitro Mojzesu svetuje, naj svoje ljudstvo razdeli po hierarhiji odgovornosti, določi skupine po deset, petdeset, sto in tisoč, tako da je Izraelcev očitno dovolj za oblikovanje več skupin s po tisoč ljudmi. V 2 Mz 12,37 je navedeno »kakih šeststo tisoč pešcev – moških brez otrok«, kar bi pomenilo skupno približno dva milijona ljudi, to število pa je v bistvu ponovljeno v 4 Mz 1,46 in 11,21. Nekateri menijo, da je ta številka znatno pretirana, in namesto tega predlagajo število, ki je bližje trideset tisoč.⁵ A tudi če sprejmemo slednjo oceno, tri tisoč pobitih še vedno predstavlja majhen odstotek prebivalstva.

Zato je še bolj poudarjeno dejstvo, da lahko politično sfero hitro pokvari predana manjšina, ki želi zadovoljiti svoje ozko osebne interese, če se jo loči od povezave s preroško ali tradicionalno sfero ali od primerne subsidiarne umeščenosti znotraj preroške ali tradicionalne sfere. To je zelo grob zaključek tega dela potovanja. Nakazuje dvojce: prvič, nevarnost, da bo nestanovitno ljudstvo zapadlo v kolektivno nezrelost hedonistične in egoistične drhali; in drugič – in enako nevarno –, da bo ta drhal poklicala duha tiranije, v tem primeru v obliki smrtonosnega Mojzesovega povračila, katerega glavni greh je njegova

nagnjenost k uporabi prisile in sile (z eno besedo, moči), ko bi morda lahko zadostovala poziv in pogovor. Nobenega od teh nagnjenj ni mogoče ločiti od drugega. Ljudstvo, ki se odpove vsakršni odgovornosti in zrelosti v iskanju tistega, kar je meseno in hedonistično zaželeno, zdaj, je isto ljudstvo, ki ne more dati nujne žrtve, ki je potrebna, da se najbolje zagotovi prihodnje preživetje ali mirno življenje skupnosti – in isto ljudstvo, ki z vsakim svojim odnosom kliče prisotnost težke roke avtoritarnega voditelja. Kaj to pomeni za razumevanje tega, kaj je nujno ravnanje, ko smo soočeni s krizo in nazadovanjem? Ali besedilo izpostavlja tudi nevarnosti idiotske tolerance (v tem, da je med Izraelci prevladala majhna skupina slabih akterjev) in represivne države (v obliki spreminjanja bolj tradicionalne države v smrtonosno silo)? Spomnimo: v Razodetju v arhetipskem koncu časov sveta škrlatna zver ubije mater vseh vlačug, ki služi užitkom. To je vizija, kako lahko ljudje in družbe na strašen način doživijo svoj konec.⁶

Po očiščenju Mojzes ponovno posreduje v imenu svojeglavega izraelskega ljudstva in Bogu pove, da ne želi sodelovati pri določanju prihodnosti, če jim ne bo odpuščeno. V vrstici 32,10 Bog zagrozi, da jih bo popolnoma pokončal. Po Mojzesovi priprošnji (2 Mz 32,35) je ta sodba nadomeščena z nekoliko nedoločeno, vendar milejšo kaznijo (saj »udariti« lahko razumemo »zadeti z nesrečo«, na primer boleznijo⁷). Takoj zatem Bog ponovno izrazi željo, da Izraelci odpotujejo v obljubljeni deželo, vendar umakne svoje neposredno vodstvo in ga nadomesti z veliko nižjim v obliki angela:

Gospod je govoril Mojzesu: »Pojdi, odrinite od tod ti in ljudstvo, ki si ga izpeljal iz egiptovske dežele, v deželo, ki sem jo s prisego obljubil Abrahamu, Izaku in Jakobu, ko sem rekel: 'Tvojemu potomstvu jo bom dal.'

Pred teboj bom poslal angela in pregnal bom Kánaance, Amoréjce, Hetejce, Perizéjce, Hivéjce in Jebusejce.

Pojdi v deželo, v kateri se cedita mleko in med. Jaz pa ne pojdem v tvoji sredi, ker si trdovratno ljudstvo, da te ne pokončam na poti.«

2 Mz 33,1-3

Kaj nakazuje ta vsaj delni odhod Boga? Da ljudje, ki se brezvestno odvrnejo od tega, kar bi morali imeti na najvišjem mestu, tvegajo, da

trajno uničijo odnos z vestjo in pozivom, ki bi jih sicer usmerjala tako v težkih kot dobrih časih. To stališče se ponovi v Jeremijevi knjigi 5,21: »Poslušaj vendar to, neumno in nerazsodno ljudstvo, ki ima oči, pa ne vidi, ušesa, pa ne sliši.«; in v Izaijevi knjigi 42,20: »Videl je mnogo reči, pa se jih ne drži, ušesa ima odprta, pa ne sliši«; in poudarjeno v Evangeliju po Mateju 13,14: »In izpolnjuje se nad njimi Izaijeva prerokba, ki pravi: Poslušali boste, poslušali, a nikakor ne boste razumeli, gledali boste, gledali, a nikakor ne boste videli.« Ljudje postanejo to, kar prakticirajo. Same naše percepcije oblikujejo naši nameni in cilji, ki lahko, če preidejo v navado, iz zavesti zastrejo vse, kar ni v skladu z vladajočim etosom. Kadar se prakticira greh, se dobro umakne. Vid se zamegli. Na ravni posameznika je to odtujitev od vesti in zavračanje poziva, na kolektivni ravni pa sama Smrt Boga. V primeru zadostnega greha samo božansko izgine v nejasnost in kaos. Ali je takrat celo kesanje dovolj, da prinese vsaj senco tistega, kar bi sicer lahko bilo prisotno?

8.2. Obupno ponovno vzpostavljanje zaveze

Izraelci, strašno in primerno nezadovoljni zaradi takšnega razpleta dogodkov, si snamejo svoje okrasje in žalujejo. Mojzes postavi začasni tabernakelj zunaj tabora, da lahko vsak, ki to želi, tam časti Boga. To pomeni, da je sveto središče zdaj postalo marginalizirano – kar je ponovitev ideje, da je Boga nadomestil manjši angel. Izraelci imajo res srečo, da božansko ni popolnoma pobegnilo, kar je stanje, ki je prej karakteriziralo Sodomo in Gomoro. Prerok izkoristi priložnost, da se pogovarja neposredno z Bogom (skritim v oblačnem stebru) – da se še enkrat ruva z božanskim⁸ –, medtem ko njegovo ljudstvo ostaja na varnem pri svojih šotorih. Izrazi dvom v svoje vodenje na poti, ki jih čaka, tudi zato, ker je Bog nakazal, da bo umaknil svojo naklonjenost, vsaj do neke mere.

Mojzes zato prosi Boga, naj mu razjasni položaj, mu pokaže pot in potrdi njegovo prepričanje, da je Izrael še naprej Bogu ljubo ljudstvo: »Le po čem naj spoznam, da smo jaz in tvoje ljudstvo našli milost v tvojih očeh? Ali ne po tem, da hodiš z nami in smo jaz in tvoje ljudstvo odlikovani pred vsemi ljudstvi, ki so na zemlji?« (2 Mz 33,16); drugače prevedeno, na primer: »Kako naj se torej spozna, da

sva tvoje ljudstvo in jaz našla milost v tvojih očeh? Ali ne po tem, da greš z nami, tako da bi se razlikovala, tvoje ljudstvo in jaz, od vseh [drugih] ljudstev na obličju zemlje?» (*Amplified Bible*). Ko se Bog umakne od ljudstva, so samo preroki na obrobju tisti, ki lahko še vedno vidijo in slišijo resnico. Prav to so glasovi »vpijočih v puščavi«, kot je v evangelijskih Janez Krstnik, ki pravi tako: »Spreobrnite se, približalo se je namreč nebeško kraljestvo,« kot tudi: »Pripravite Gospodovo pot, zravajte njegove steze.« (Mt 3,1-3)

Posledično Bog privoli, da se bo pokazal Mojzesu. To je nagrada za njegovega zvestega služabnika in hkrati znak, da je Mojzes ostal blizu Bogu, kljub svoji odrinjenosti na rob družbe. Tako je vsaj en Izraelec še vedno v neposrednem in zadostnem stiku z božanskim – in morda je dovolj že eden, kot je bilo to v primeru Elija, s katerim je Mojzes pozneje tako znamenito povezan.⁹ Bog skrije svojega zvestega služabnika v skalno razpoko in gre mimo, pri čemer pred Mojzesom zakrije svoj obraz, vendar dovoli, da mu vidi hrbet (2 Mz 33,12-23). Mojzes torej lahko vidi, kje je šel Bog mimo – lahko mu vidi hrbet; posledice njegove navzočnosti – in to je več kot dovolj, da podkrepi njegovo vero. Kot piše *Pulpit Commentary*: »Antropomorfizmi tega mimohoda so številni in močni – seveda jih je treba obravnavati kot prilagoditve človeškim predstavam. Ko je šla Božja Navzočnost mimo, je Mojzesu dovoljeno, da pogleda ven, in vidi toliko Božje slave, kolikor je je sposoben prenesti.«¹⁰

Celo za nekoga, ki je na tako visoki moralni ravni in ima tak odnos z Bogom kot Mojzes, je popolno izkustvo božanskosti preveč, toda zdi se, da delni, bežni pogled zadostuje, da ga ponovno poveže s tem, kar je v globinah, pomiri njegove dvome in mu razpiha žar upanja. Ob takšnih dojemanjih Boga se lahko samo nasmejnemo ob vseh zavajajočih poskusih, da se božanskost, okarakterizirano v svetopisemskih poročilih, zreducira na karkoli končno razumljivega, kaj šele materialnega (»Je Bog resničen?«) ali preprosto osebnega, kot bi želela močno zasmehovana, a veliko bolj sofisticirana, kot se zdi, metafora starca na nebu. Zakaj *bolj sofisticirana*? Zato, ker v vsemu, kar obstaja, ni nič bolj zapletenega od človeške psihe, kolikor je to mogoče potrditi; zato, ker je človek mikrokozmos ali model kozmičnega reda. Zatorej je, kar zadeva metafore ali karakterizacije, tista o »očetu na nebu« boljša od večine. Toda v starodavnih poro-

čilih, ki jih obravnavamo, ni popolnoma ničesar, kar bi kazalo na to, da bi takšno predstavo lahko kakorkoli smatrali za popolno ali dokončno. Še enkrat Dawkins:

Pogosto pravijo, da v možganih obstaja vrzel v obliki Boga, ki jo je treba zapolniti: imamo psihološko potrebo po Bogu – namišljenem prijatelju, očetu, starejšem bratu, spovedniku, zaupniku – in to potrebo je treba zadovoljiti ne glede na to, ali Bog resnično obstaja ali ne. Toda ali je mogoče, da Bog zapolnjuje vrzel, ki bi jo bilo bolje zapolniti z nečim drugim? Morda z znanostjo? Umetnostjo? Človeškim prijateljstvom? Humanizmom? Ljubeznijo do tega življenja v stvarnem svetu, brez zaupanja v druga življenja onkraj groba? Ljubeznijo do narave ali tistim, kar je veliki entomolog E. O. Wilson poimenoval biofilija?¹¹

Kako naivno optimistično, kljub večnemu nagnjenju do zlatega teleta. Kaj pa, če bi častili moč, da zapolnimo vrzel v obliki Boga? Zavistna laskanja velike komunistične zablode? Pobesnelo slavljenje rasne identitete nacionalsocialistov? Morda hudobno in demoralizirajoče obračanje k dobrikanjem nihilizma? Ali pa neposredne užitke hedonizma – celo odkrito samozadovoljujoči sadizem markiza de Sada, senčnega brata dvojčka francoske revolucije in razsvetljenstva? Odtенок Michela Foucaulta.¹²

Kaj pa tako temeljito, skrbno in racionalno utemeljeno morilstvo Raskolnikova iz *Zločina in kazni*? Nore neskladnosti in čarovništvo tako imenovanega *new agea*? Ali niso tudi vse to manifestacije racionalizma brez temeljev? Vse logično teče, toda aksiomi, ki stojijo za vsem tem, so neveljavni. To je položaj nekoga, ki je hudo paranoičen, a še vedno racionalen, razen v samih zaznavah. V tem je kleč, za racionalista: Kaj postaviti v temelj stvari ali na vrh stremljenj? In v zvezi z »biofilijo«: ne pozabimo, da ljubezen do planeta vse prepogosto pomeni sovraštvo do tistih, ki ga naseljujejo. Čaščenje Baala, boga narave, je bilo običajno povezano z žrtvovanjem otrok (Jeremija 19,5). In če mislite, da v sodobnem svetu nismo sposobni česa takega, pomislite še enkrat: v kolikšni meri je globoko proti otrokom nastrojeno razpoloženje, ki prežema našo kulturo, neizogibna posledica povišanja strašne boginje Gaje na najvišje mesto? V povezavi, seveda, z neodgovornim, ozko egoističnim in skrajno

Jordan B. Peterson
MI, KI SE BOJUJEMO Z BOGOM
Percepcije božanskega

Naslov izvirnika:

We Who Wrestle with God. Perceptions of the Divine

© izvirnika: Jordan B. Peterson, 2024

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2024

Prva izdaja

Prevod: Niki Neubauer

Jezikovni pregled in korekture: Lejla Križanič Krk

Oblikovanje naslovnice: Jim Stoddard

Grafična priprava: Stanislav Oražem

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Za založbo: Tone Rode

Tiskano v Sloveniji po naročilu, D-tisk, Grosuplje.

Ljubljana 2025

Vse informacije o knjigah založbe Družina najdete na spletni strani: **www.druzina.si**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
159.9:27-242

PETERSON, Jordan B.

Mi, ki se bojujemo z Bogom : percepcije božanskega / Jordan B. Peterson ; [prevod Niki Neubauer]. - 1. izd. - Ljubljana : Družina, 2025

Prevod dela: We who wrestle with God

ISBN 978-961-04-1183-3

COBISS.SI-ID 232962307

»Če na svet gledamo in moramo gledati skozi zgodbo, če se nam svet razkriva v obliki zgodbe – kaj je ta zgodba? Kako naj pravilno karakteriziramo svoje cilje, svoje najgloblje skušnjave, svoja najbolj občudovanja vredna prizadevanja za vzpenjanje? Kaj je pomembno in kaj je mogoče in treba prezreti? Čemu bi morali posvetiti svojo dragoceno pozornost? V katere namene naj usmerimo svoje delovanje? Kakšno neprijetno resnico nam skuša večno razkriti naša vest? Katera je ustrezna hierarhija vrednot, po kateri se svet razkriva na najbolj produktiven, velikodušen in trajen način? Drugače povedano, kaj je zgodba, resnična zgodba našega življenja – kaj je in kaj bi morala biti? Je pripoved o naših najvišjih prizadevanjih, našem najbolj temeljnem odnosu in hkrati o resničnih tleh pod našimi nogami. Zato je in mora biti karakterizacija samega božanskega, Boga, tako kot vztrajajo svetopisemske pripovedi. «